

толерантність; емпатія; мотивованість; рефлексія.

Професійно-комунікативний критерій оцінювався за показниками: комунікативні вміння; поведінкова гнучкість; вміння застосовувати фахові знання в умовах професійної комунікації з представниками інших культур

У результаті ми визначили чотири рівні розвитку міжкультурної комунікативної компетентності: за сукупністю критеріїв та показників з позицій системного підходу: високий, достатній, середній рівень, низький рівень.

Література:

1. Волкова Е.В. Различие подходов к определению структуры межкультурной компетенции в российской и зарубежной науке. Электронный ресурс/ режим доступа: http://www.rusnaka.com/15 NPN_/Philologia/7_138206.doc.htm.
2. Зозуля І.Є. Полікультурне виховання іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів // Автореф. дис...канд.пед.наук. – 13.00.07 – теорія і методика виховання. – Вінниця, 2012. – 21 с.
3. Леонтович О. А. Русские и американцы: парадоксы межкультурного общения: Монография, – М.: Гнозис, 2005.
4. Маслак Л.П. Педагогічні умови формування культурологічної компетентності майбутніх офіцерів радіоінженерних спеціальностей // Автореф. дис. канд. пед. наук. – 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Житомир, 2010. – 20 с.
5. Фурманова В. П. Межкультурная коммуникация и лингвокультуроведение в теории и практике обучения иностранным языкам.- Саранск: Изд-во Мордов. ун-та, 1993.
6. Чумак Л.В. Полікультурне виховання учнів середніх (5-8) класів в умовах родинно-шкільного освітнього простору // Автореф. дис. канд. пед. наук. – 13.00.07 – теорія та методика виховання. – Тернопіль, 2011. – 20 с.
7. Byram M. Teaching and assessing intercultural communicative competence. Clevedon: Multilingual Matters, 1997.
8. Chen G.-M., Starosta W. J. Foundations of Intercultural Communication, 2nd edn. Lanham, MD: University Press of America, 2005.
9. Ting-Toomey S. Communicating across Cultures. New York: The Guilford Press, 1999.
10. Gudykunst W. B. Bridging Differences: Effective Intergroup Communication, 4th edn. London: Sage, 2004.

УДК 37.011.3-051-047.22

А. Ю. Киналь, м. Вінниця, Україна / A. Kynal, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: annakinal@mail.ru

ХАРАКТЕРИСТИКА СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Анотація. Стаття є аналітичним узагальненням теоретичних психолого-педагогічних наробок вітчизняних та зарубіжних науковців з проблематики професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ.

У статті висвітлено процес професійної підготовки майбутнього вчителя іноземної мови, формування ключових професійних компетентностей педагога у ВНЗ; охарактеризовано поняття інформаційної компетентності як однієї з ключових у структурі професійної компетентності; визначено роль інформаційної компетентності як необхідної умови розвитку інших професійних компетентностей майбутнього фахівця; виокремлено три основних підходи до структурування інформаційної компетентності, описано змістові характеристики структурних компонентів інформаційної компетентності вчителя іноземної мови відповідно до напрямків професійної діяльності (методичної, наукової, навчальної та самоосвітньої), видів обробки інформації (отримання, оцінювання, організація, використання, передача та етика використання інформації) та підструктур особистості (когнітивний, операційний, мотиваційний, ціннісно-рефлексивний та емоційно-вольовий).

Інформаційна компетентність є однією із важливих складових професійної компетентності, оскільки забезпечує реалізацію професійних знань, умінь та навиків майбутнього вчителя. Інформаційна компетентність виступає системною професійно-особистісною характеристикою майбутнього вчителя філологічних спеціальностей, що включає мотиви, цілі, ціннісні орієнтації, вимагає сукупність знань, форм і способів їх використання в інформаційному просторі, та вміння передати ці уміння суб'єктам навчання.

Ключові слова: інформаційна компетентність, професійна компетентність, ключові компетентності, структурні компоненти інформаційної компетентності, змістові характеристики компонентів інформаційної компетентності, когнітивний компонент підструктури особистості, операційний компонент підструктури особистості, мотиваційний компонент підструктури особистості, ціннісно-рефлексивний компонент підструктури особистості, емоційно-вольовий компонент підструктури особистості.

Description structural components of information competence teachers of foreign languages

Annotation. The article is an analytical theoretical generalization of psychological and pedagogical studies of Ukrainian and foreign scholars on the issues of future specialists university training.

The article highlights the process of future teachers of foreign languages training, key professional competence of teachers in higher education formation; describes the concept of information competence as one of the key in the structure of professional competence; the role of information competence as a prerequisite for the development of other professional competences of an expert; singles out three basic approaches to information competence structuring; describes the characteristics of structural components of information competence of teachers of the foreign languages according to the types of professional activities (methodical, scientific, educational and self-education), types of information processing (search, evaluation, organization, use, transfer and the ethics of the information use) and substructures of personality (cognitive, operational, motivational, value-reflexive, emotional and volitional).

Information competence is one of the important components of professional competence which ensures the implementation of professional knowledge and skills of future teachers. Information systemic competence serves professional and personal characteristics of future teachers of philology, including the motives, goals, values, requires a combination of knowledge, forms and methods of their use in the information space, and the ability to transfer these skills to the students.

Key words: information competence, professional competence, key competence, the structural components of information competence, the characteristics of the components of information competence, cognitive component of personality substructures, operational component personality substructures, motivational component personality substructures, value-reflexive component personality substructures, emotional and volitional component personality substructures.

Постановка проблеми та її актуальність.

Процес активної інтеграції України до світового інформаційного простору зумовлює реформування освіти в напрямку підготовки майбутніх фахівців філологічних спеціальностей. У нинішніх умовах особливо актуальною є проблематика формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців. Традиційна система сучасної вищої професійної освіти не дозволяє повною мірою забезпечити високий рівень формування цієї якості, що пояснюється недостатністю теоретичних та практичних наробок, які сприяли б формуванню інформаційної компетентності у процесі професійної підготовки у ВНЗ.

Дослідження проблематики формування інформаційної компетентності майбутніх фахівців здійснюється в різних аспектах: аналіз методологічних засад сучасної філософії освіти (В. Кремень, І. Зязюн); професійна підготовка фахівців у вищій школі (А. Алексюк, В. Бондар, В. Олійник); вивчення інформаційних технологій у навчальному процесі вищої школи (Р. Гуревич, В. Кухаренко, П. Стефаненко); впровадження комп'ютерних технологій в освітній процес ВНЗ (А. Верлань, М. Кадемія). Проблеми формування і розвитку інформаційної компетентності фахівців присвячено низку дисертаційних досліджень (О. Вітт, А. Зав'ялова, Є. Панюкової, М. Порхачева).

Незважаючи на значну увагу науковців до розв'язання проблеми формування інформаційної компетентності майбутнього вчителя, залишаються недослідженими деякі важливі для теорії й практики професійної підготовки питання. Зокрема, недостатньо напрацьовань щодо змістових характеристик інформаційної компетентності вчителя іноземних мов.

Мета статті — висвітлення змістових характеристик інформаційної компетентності вчителя іноземних мов.

Виклад основного матеріалу. Процес професійної підготовки майбутнього вчителя передбачає формування його ключових професійних компетентностей, до яких належать: компетенції, що стосуються людини як особистості, суб'єкта діяльності

та спілкування (здоров'язберігаючі компетенції, компетенції ціннісно-сислової орієнтації, інтеграційні компетенції, компетенції самовдосконалення та професійного розвитку, компетенція мовного і мовленнєвого розвитку); компетенції, що стосуються соціальної взаємодії людини та соціальної сфери (компетенції соціальної взаємодії з суспільством, компетенції інтеркультурного та міжкультурного спілкування); компетенції, що стосуються діяльності людини (компетенція пізнавальної діяльності у галузі розв'язання пізнавальних задач, продуктивного та репродуктивного пізнання, дослідження та інтелектуальної діяльності; компетенції діяльності, такої як гра, навчання, праця; компетенції у галузі засобів і способів діяльності; компетенції інформаційних технологій; компетенція у галузі комп'ютерної грамотності) [2, с. 33-44].

Очевидним є той факт, що інформаційна компетентність є однією з ключових у структурі професійної компетентності, а також необхідною умовою розвитку інших професійних компетентностей майбутнього спеціаліста. Розглянемо її більш детально.

Згідно зі стандартами «Information Literacy Competency Standards for Higher Education» інформаційна компетентність пов'язана з умінями здобувати необхідну інформацію, здійснювати ефективний та продуктивний доступ до неї, критично оцінювати інформацію та джерела її надходження [6].

Для більш глибокого з'ясування сутності поняття інформаційної компетентності важливим є дослідження її структурних компонентів.

Не існує однозначного визначення структури інформаційної компетентності. Аналіз психолого-педагогічної літератури (В. Безпалов, М. Бовтенко, О. Дрогайцев, Е. Зайцева, С. Каракозов, Дж. Макензі, Н. Насирова, Н. Солопова, Т. Ткач) дав можливість виділити 3 основних підходи до структурування інформаційної компетентності, зокрема: за напрямками професійної діяльності, видами обробки інформації та згідно з підструктурою особистості.

Розглянемо ці підходи більш детально.

Проаналізувавши дослідження М. Бовтенко ми можемо охарактеризувати структурні компоненти інформаційної компетентності відповідно до напрямків професійної діяльності вчителя іноземної мови (рис. 1.) [1].

З рисунку видно, що всі напрямки професійної діяльності сучасного вчителя іноземних мов тісно пов'язані з використанням інформаційно-комунікативних технологій, а отже потребують високого рівня сформованості компетентності, яка розглядається.

Змістові характеристики інформаційної компетентності відображено у міжнародних стандартах інформаційної грамотності («Керівництво з інформаційної грамотності для освіти протягом усього життя»), які розроблені національними асоціаціями IFLA (Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ) під егідою ЮНЕСКО. У цьому документі виділяють такі основні компоненти інформаційної компетентності: отримання інформації, оцінювання інформації, використання інформації [7].

Американський дослідник Дж. Макензі у структурі інформаційної компетентності виокремлює наступні компоненти: ведення пошуку — здатність знайти відповідну інформацію; аналіз інформації — здатність проаналізувати її, розсортувати та відібрати потрібне; інтерпретація — здатність розуміти, аналізувати, синтезувати, оцінювати та осмислювати інформацію; а також генерація нових ідей — розвиток

нових ідей або гіпотез [8].

Українські дослідники Н. Солопова, Т. Ткач вважають, що успішна професійна діяльність учителя іноземних мов можлива за умови формування таких складових інформаційної компетентності як: вміння самостійно вести пошук, відбір та аналіз інформації, організувати, перетворювати, зберігати та передавати її за допомогою реальних об'єктів (планшетів, комп'ютерів тощо) та інформаційних технологій; алгоритмічно мислити та проявляти пізнавальні, інтелектуальні і творчі здібності в інформаційній діяльності [4].

Вдало описано складові інформаційної компетентності групою зарубіжних науковців (P. Caravello, E. Chair, J. Herschman, E. Mitchell). У їх працях визначено такі складові інформаційної компетентності як: здатність визначати тему дослідження і інформаційну потребу (визначати проблему, формулювати термінологію і ключові слова, визначати види матеріалів, необхідні для дослідження, використовувати електронні засоби пошуку потрібних відомостей; визначати різні типи джерел інформації; доцільно використовувати цитати; класифікувати знайдені відомості та використовувати їх у дослідженні; оцінювати знайдені відомості (перевірити їх точність, своєчасність, доцільність); систематизувати інформацію; упорядковувати бібліографію [5].

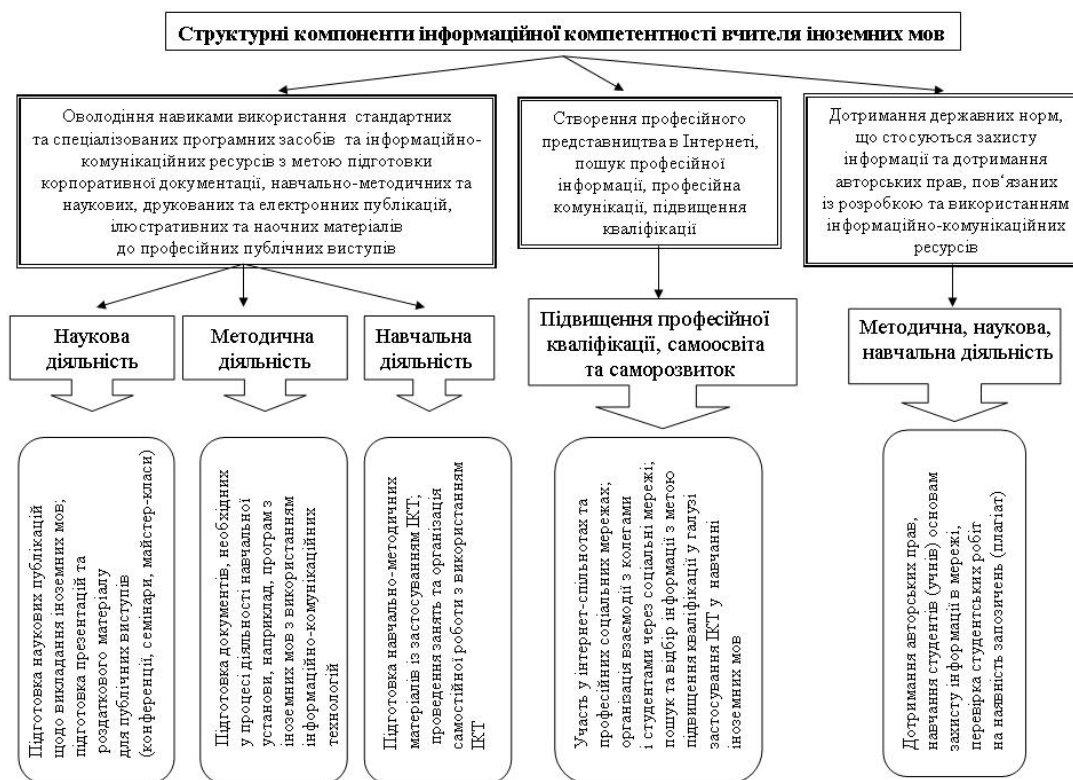

Рис. 1. Структурні компоненти інформаційної компетентності вчителя іноземних мов за напрямками професійної діяльності

Рис. 2. Компоненти інформаційної компетентності вчителя іноземних мов за видами обробки інформації у процесі професійної діяльності

Таблиця 1

Зміст структурних компонентів інформаційної компетентності майбутнього вчителя згідно з підструктурами особистості

№ з/п	Структурний компонент інформаційної компетентності	Зміст структурного компоненту інформаційної компетентності
1	Когнітивний	<ul style="list-style-type: none"> - сукупність суспільних, природничих і технічних знань, які відображають систему сучасного інформаційного суспільства; - знання основних понять та методів інформатики як наукової дисципліни; - знання, які складають інформативну основу пошукової пізнавальної діяльності; - знання інформаційно-комунікативних технологій, які можуть бути використані для розв'язання професійних задач; - знання способів обробки, збереження, презентації, передачі інформації за допомогою інформаційно-комунікативних технологій;
2	Діяльнісний (операційний)	<ul style="list-style-type: none"> - уміння й навички роботи з операційними системами, утилітами, надбудовами над операційною системою та операційними оболонками з метою підготовки документації, навчально-методичних та наукових друкованих та електронних публікацій, ілюстративних та наочних матеріалів до професійних публічних виступів; - використання соціальних мереж, утиліт, програм комунікаторів для створення професійного представництва у мережі Інтернет; - уміння використовувати телекомунікаційні технології з певного предмета з урахуванням особливостей його викладання; - уміння орієнтуватися в інформаційному середовищі з метою виконання пошуково-аналітичних видів діяльності; - уміння діяти за зразком, приймати ефективні рішення у нестандартних ситуаціях. створення умов інтерактивного спілкування за допомогою інформаційно-комунікаційних засобів і технологій; - уміння організовувати самостійну роботу учнів за допомогою Інтернет-технологій.
3	Мотиваційний	<ul style="list-style-type: none"> - прагнення та готовність до отримання знань, умінь і навичок у галузі технічних, програмних засобів, інформатики, комп'ютерної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій та інформації; - бажання самостійно використовувати можливості комп'ютерних технологій у

№ з/п	Структурний компонент інформаційної компетентності	Зміст структурного компонента інформаційної компетентності
		навчальній та позанавчальній діяльності; - прагнення постійно самовдосконалюватись ознайомлюючись з новими досягненнями в галузі інформатики; - націленість на постійний розвиток та досягнення високого рівня інформативної компетентності; - мотивація досягнення успіху в професійній діяльності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.
4	Ціннісно-рефлексивний	- сукупність ідеалів, переконань, поглядів, ставлень діяльності у сфері інформаційних процесів; - сприйняття інформативної компетентності як однієї з значущих професійно-соціальних цінностей; - впевненість у виборі інформаційних технологій, адекватне оцінювання власних можливостей у їх використанні та реалізації; - наявність власної неупередженої точки зору щодо застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності для розв'язання педагогічних задач; - готовність до самоосвіти, саморозвитку, самоаналізу та адекватної самооцінки власних досягнень у сфері професійної діяльності за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій.
5	Емоційно-вольовий	- здатність гідно реагувати на відсутність результату, технічні та інші збої під час роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями; - цілеспрямованість та наполегливість у досягненні цілей під час професійної діяльності в інформаційному середовищі; - наполегливість в опануванні знань у галузі інформатики і умінь у використанні нових інформаційних технологій у професійній сфері з метою досягнення цілей саморозвитку; - прояв вольових зусиль у розв'язанні навчальних і професійних проблем; - ініціативність, сміливість, принциповість у розробці і здійсненні освітніх проектів на основі інформаційних технологій.

Таким чином, основними видами діяльності, що входять до структури інформаційної компетентності вчителя є: отримання, оцінювання, організація, використання, передача та етика використання інформації, що більш детально відображено на рис. 1. [3].

Найбільш повною є характеристика структурних компонентів інформаційної компетентності складена на основі підструктур особистоті.

На думку однієї групи науковців (В. Безпалов, Н. Насирова, Е. Зайцева) інформаційна компетентність охоплює три основні підструктури особистості: мотиваційну, когнітивну та діяльнісну.

Окрема група науковців (М. Головань, Е. Морковіна) до структури інформаційної компетентності включає єдність чотирьох компонентів: когнітивного, операційного, мотиваційно-ціннісного та рефлексивного.

На основі проведеного аналізу досліджень ми

можемо виокремити такі компоненти інформаційної компетентності майбутнього вчителя: когнітивний, операційний, мотиваційний, ціннісно-рефлексивний та емоційно-вольовий. Змістові характеристики зазначених компонентів ми визначали, враховуючи види обробки інформації у професійній діяльності вчителя іноземних мов.

Висновки. Інформаційна компетентність є однією із важливих складових професійної компетентності, оскільки забезпечує реалізацію професійних знань, умінь та навиків майбутнього вчителя. Інформаційна компетентність виступає системною професійно-особистісною характеристикою майбутнього вчителя філологічних спеціальностей, що включає мотиви, цілі, ціннісні орієнтації, вимагає сукупність знань, форм і способів їх використання в інформаційному просторі, а вміння передати ці вміння суб'єктам навчання.

Література:

1. Бовтенко М. Структура и содержание информационно-коммуникационной компетенции преподавателя русского языка как иностранного / М. Бовтенко. — Рукопись. Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика обучения и воспитания. — Московский городской педагогический университет. — М., 2006. — 482 с.
2. Зимняя И. Ключевые компетенции — новая парадигма результата современного образования / И. Зимняя // Компетенции в образовании: опыт проектирования: сб. научн. тр. / под ред. А. В. Хуторского. — М.: Научно-внедренческое

предприятие «ИНЭК», 2007. — 280 с.

3. Мигович С. Інформаційна компетентність – необхідна умова використання мережевих технологій в освіті / С. Мигович. — (Електронний ресурс). — Режим доступу: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovich-iknuvmt.pdf

4. Солопова Н. Некоторые аспекты формирования информационно-коммуникационной компетенции выпускника школы / Н. Солопова, Т. Ткач // Вестник ТГТУ. — 2006. — Т. 12. — № 2Б. — С. 486–489.

5. Caravello P. UCLA Library Information Competence at UCLA: Report of a Survey Project / P. Caravello, E. Chair, J. Herschman, E. Mitchell — (Електронний ресурс). — Режим доступу: http://www.library.ucla.edu/infocompetence/index_noframes.htm

6. Information Literacy Competency Standards for Higher Education. — (Електронний ресурс). — Режим доступу: <http://www.ala.org/acrl/standards/informationliteracycompetency>

7. Lau J. Guidelines On Information Literacy For Lifelong Learning / IFLA / J. Lau. — Boca del Rio: Universidad Veracruzana / DGB / USBI VER, 2006. — (Електронний ресурс). — Режим доступу: <http://www.ifla.org/publications/guidelines-on-information-literacy-for-lifelong-learning>

8. McKenzie J. Filling the Tool Box: Classroom Strategies to Engender Student Questioning / J. McKenzie. — (Електронний ресурс). — Режим доступу: <http://fromnowon.org/toolbox.html#Class>

УДК [378.147.091.33:004] : 811.111

В.В. Кириленко, Н.М. Кириленко, м. Вінниця, Україна
V. Kirilenko, N. Kirilenko, Vinnitsia, Ukraine
e-mail: nelly-kirilenko@yandex.ua

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У СТУДЕНТІВ ЗАСОБАМИ ІКТ У ІНФОРМАЦІЙНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація. У статті розглядаються проблеми формування іншомовної комунікативної поведінки у студентів факультету іноземних мов. Розглядаються методи її формування засобами інформаційно-комунікаційних технологій, визначені їх функції в інформаційному освітньому середовищі вищого навчального закладу з метою розвитку у студентів міжкультурної комунікації.

Створення інформаційно-освітнього середовища вищого навчального закладу вирішує проблему функціонування сучасної моделі навчального процесу, що забезпечує підготовку студентів до засвоєння знань. У статті наголошується на ряд дидактичних завдань, необхідних для використання інформаційно-освітнього середовища – удосконалення навичок читання іншомовної літератури, розвиток навичок аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, удосконалення вміння монологічного і діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі, поповнення словникового запасу, ознайомлення студентів із культурою країни, мова якої вивчається.

Комунікативна функція займає особливе місце серед інших функціональних компонентів лінгвокультури особистості. Запропоновані практичні підходи, спрямовані на розвиток у студентів уміння практично користуватися мовленням у різних комунікативних ситуаціях. У статті зазначаються також функції інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі: презентація навчального матеріалу, одержання лінгвокультурної інформації, створення текстів лінгвокраїнознавчого характеру, моделювання різноманітних форм комунікативної поведінки. Пропонуються принципи, спрямовані на досягнення високої ефективності засвоєння знань у процесі навчання та наводиться тлумачення феномену комунікативної поведінки.

Ключові слова: комунікативна поведінка, лінгвокраїнознавство, інформаційно-комунікаційні технології, міжкультурна комунікація, мисленнєві операції, навчальний процес, лінгвокраїнознавча інформація, лінгвістичне мислення.

Annotation. The article deals with the problem of the formation of foreign language communicative behavior in students of foreign languages. Methods of its forming are discussed with the help of information communication technologies, their functions in learning environment of higher education establishment.

Creation of information educational environment of a higher educational establishment solves a problem of a modern educational process functioning that guarantees training of students to acquire knowledge. In the article some didactical tasks are specified necessary for using of information educational environment – improvement of foreign literature reading skills, development of listening comprehension skills on the basis of authentic audial texts in the internet, improvement of monological and dialogic speech on the basis of problematic discussion of materials in the internet, enlarging of word stock, familiarization of students with culture of the target language.

Communicative function has a special importance among the other functional components of the linguistic culture of a personality. Practical approaches aimed at developing in students the skills of speech usage under different communicative situations. The article also features the functions of information communication technologies in the education process: presentation of education material, obtaining of lingvocultural information, creating the texts of lingvocultural character, modeling various forms of the communicative behavior. Principles to achieve high efficiency of acquiring knowledge in the learning process and the interpretation of